

**POJEDNANIE
O PÁPEŽOVEJ MOCI
A PRVENSTVE**

(Napísali teológovia zhromaždení v Šmalkaldách)

Roku 1537

Rímsky biskup si osobuje, že podľa Božieho práva je nad všetkými biskupmi a kňazmi; tiež že podľa Božieho práva má oba meče, to je, právo odnímať a udeľovať kráľovstvá. A po tretie tvrdí, že toto treba veriť pre spasenie. Preto sa rímsky biskup nazýva Kristovým zástupcom na zemi. Tieto tri články pokladáme a vyhlasujeme za falošné, bezbožné a pre kresťanskú cirkev záhubné. Avšak aby sa naše vyhlásenie mohlo správne pochopiť, vymedzme vopred, čo označujú byť nad všetkými biskupmi podľa Božieho práva. Pod tým totiž rozumejú, že pápež je všeobecným a, ako sami tvrdia, ekumenickým biskupom. To znamená, že od neho si majú žiadať ustanovenie a potvrdenie všetci biskupi a kňazi celého sveta a že on má právo voliť, ustanovovať, potvrdzovať a zosadzovať všetkých biskupov. Pritom si osobuje právomoc vydávať zákony o obradoch, o zmenách sviatostí, o učení a chce, aby jeho články, nariadenia a zákony pokladali za články viery alebo za Božie prikázania, teda také, ktoré zaväzujú svedomia, pretože si nárokuje moc Božím právom, ba sa usiluje povýšiť ich nad Božie prikázania. A ešte ohavnejšia je doložka, že toto všetko načim veriť pre spasenie.

I. Ponajprv teda ukážeme z evanjelia, že rímsky biskup nestojí nad ostatnými biskupmi a kňazmi podľa Božieho práva. U Luk. 22,24-27 Kristus výslovne zakazuje panovanie medzi apoštolmi. Išlo totiž o toto: Keď Kristus oznámil svoje utrpenie, hádali sa medzi sebou, ktorý z nich bude prvým a akoby námestníkom neprítomného Krista. Tu Kristus karhá tento blud apoštolov a učí, že medzi nimi nebude panovania ani povyšovania sa, ale že apoštolovia ako rovní budú poslaní do spoločnej služby evanjelia. Preto hovorí: „Kráľovia panujú nad svojimi národmi. . . vy však nie tak. Ale najväčší medzi vami nech je najmenší". Z toho vidíme, že zakazuje panovanie. Tak isto počuje aj podobenstvo (Mat. 18, 2), keď Kristus podobne ako pri hádke o panovanie postavil medzi nich dieťa, čím naznačil, že medzi služobníkmi slova nebude panovanie, ako ani dieťa netúži ani nechce panovať nad inými.

II. U Jána (20,21) Kristus posielal apoštolov rovnakým spôsobom bez rozlišovania, keď hovorí: „Ako mňa poslal Otec, aj ja posielam vás". Hovorí, že celkom tak On ich posielal, ako On bol poslaný; preto ani jednému neprivlastňuje predpráva ani panovanie pred ostatnými.

III. Gal. 2,2 a 6. Pavel jasne svedčí, že Peter ho ani neordinoval ani nepotvrdil a ani neuznáva Petra za takého, od ktorého by si bolo treba vyžiadať potvrdenie. A najmä odmieta, že by jeho povolanie záviselo od Petrovej autority. Ale bol by musel uznať Petra za predstaveného, keby Peter bol býval predstaveným podľa Božieho práva. Pavel hovorí, že i bez Petrovej rady zvestoval vždy evanjelium. Tiež: „Nezáleží mi, akí boli kedysi, veď Boh nie je prijímačom osôb". Podobne: „Tí, čo sa zdajú byť niečo, nič iné mi nenaložili". Keď teda Pavel jasne potvrdzuje, že ani len úmysel nemal pýtať si Petrovo potvrdenie i keď sa s ním zišiel, učí, že vážnosť služby závisí od Božieho slova a že Peter nebol povýšený nad ostatných apoštolov a že ustanovenia alebo potvrdenia nenačim požadovať len od Petra.

IV. 1. Kor. 3,4-8 a 22, Pavel služobníkov slova pokladá za rovných a učí, že cirkev je nad služobníkmi. Preto sa Petrovi neprivlastňuje zvrchovanosť ani panovanie nad cirkvou alebo ostatnými služobníkmi. Takto totiž hovorí: „Veď všetko je vaše, či Pavel, či Apolo, či Peter", to je, aby si ani Peter ani niktorý iný služobník neosoboval panovanie alebo výlučnú vládu nad cirkvou, aby neobťažovali cirkev tradíciami, aby ani jedného autorita neplatila viac ako slovo, aby nestavali vážnosť Petrovi proti vážnosti ostatných apoštolov, ako sa dakedy dôvodilo: Peter zachováva toto, a keďže je najvyšším apoštolom, preto aj Pavel a ostatní majú toto zachovávať. Pavel strháva z Petra túto prikrývku a popiera, že by jeho vážnosť a moc bola väčšia ako ostatných alebo ako vážnosť cirkvi. 1. Petra 5,3: „Nie ako by ste panovali nad dedičstvom Božím."

Z dejín.

V. Nicejská synoda ustanovila, aby sa alexandrijský biskup staral o cirkevné zbory na východe, rímsky zas o zbory vo svojom okolí, to je o tie, ktoré boli na západe, v rímskych provinciách. Tu po prvýkrát podľa ľudského práva, to je na základe ustanovenia synody, vzrástla

vážnosť rímskeho biskupa. Ved' ak by rímsky biskup už vtedy bol mal zvrchovanosť Božím právom, synoda by mu nebola mohla odobrať niečo z jeho právomoci a preniesť na alexandrijského. Ba všetci východní biskupi by si boli museli nepretržite žiadať ustanovenie a potvrdenie od rímskeho biskupa.

Nicejská synoda tiež ustanovila, aby si biskupov volili ich vlastné cirkvi v prítomnosti jedného alebo viacerých susedných biskupov. Toto sa zachovávalo aj na západe i v latinských cirkvách, ako svedčia Cyprián a Augustín. Takto totiž hovorí Cyprián v 4. liste Kornelovi: „Preto treba dbať a zachovávať čo najstarostlivejšie podľa Božieho ustanovenia a apoštolského zvyku, čo sa i u nás a skoro vo všetkých krajinách zachováva, aby sa k riadnemu ustanoveniu na úrad zišli biskupi zo susednej krajiny k ľudu, ktorému má byť ordinovaný predstaveným a biskup sa vyvolí za prítomnosti ľudu, ktorý najlepšie pozná život každého. Takto sme to videli aj u vás pri ustanovení Sabina, nášho kolegu, ktorému sa po odhlasovaní celého zboru a po schválení tam prítomnými biskupmi odovzdalo biskupstvo a bol potvrdený aj skladaním rúk“. Tento obyčaj nazýva Cyprián Božím ustanovením a apoštolským obyčajom a tvrdí, že sa zachováva temer vo všetkých krajinách. Keď teda vo väčšej časti sveta, v cirkvách gréckych i latinských, nežiadali rímskeho biskupa ani o ustanovenie, ani o potvrdenie, je dostatočne jasné, že cirkvi neprivlastňovali rímskemu biskupovi ani nadradenosť ani panovanie.

VII. Takáto zvrchovanosť je nemožná. Lebo je nemožné, aby jeden biskup bol správcom cirkvi v celom svete alebo aby cirkvi z najvzdialenejších krajín žiadali ordináciu od jedného. Je totiž známe, že Kristovo kráľovstvo je rozšírené po celej zemi a že mnohé cirkvi na východe dodnes nežiadajú rímskeho biskupa o ordináciu alebo potvrdenie. Preto teda, keďže takáto zvrchovanosť je nemožná a nikdy nebola a ani ju neuznávali cirkvi vo väčšine sveta, je celkom jasné, že nie je ustanovená.

VIII. Mnohé dávne synody zvolali a odbavovali bez toho, aby na nich bol predsedal rímsky biskup, ako napr. Nicejská a mnohé iné. Aj toto svedčí, že vtedy cirkev neuznávala prvenstvo alebo zvrchovanosť rímskeho biskupa.

IX. Jeroným hovorí: „Ak ide o vážnosť, tak svet je väčší ako mesto. Všetci biskupi, či v Ríme, či v Eugubiu, v Carihrade, Régiu a či v Alexandrii majú rovnakú hodnosť a rovnaké kňazstvo.

X. Gregor v liste alexandrijskému patriarchovi zakazuje, aby ho nazýval všeobecným biskupom. A v Regestách hovorí, že na Chalcedonskej synode rímskemu biskupovi ponúkli prvenstvo, ale ho neprijal.

XI. Konečne: ako môže byť pápež postavený nad celou cirkvou podľa Božieho práva, keď cirkev má právo voľby a časom sa ujal zvyk, že rímskych biskupov potvrdzovali cisári?

Podobne, keď sa už dlho ťahal spor o prvenstvo medzi biskupom rímskym a carihradským, cisár Fókas konečne rozhodol, že prvenstvo patrí rímskemu biskupovi. Keby teda stará cirkev bola uznávala prvenstvo rímskeho biskupa, nebolo by muselo dôjsť k tejto hádke a nebolo by bývalo potrebné cisárovo rozhodnutie.

Uvádzajú však niektoré výpovede: napríklad (Mat. 16,18n): „Ty si Peter, a na tej skale vystavím si cirkev“. Tiež: „Dám ti kľúče kráľovstva nebeského.“ Tiež (Ján 21,15): „Pas moje ovečky“, a iné. Keďže však celá táto otázka bola obširne a dôkladne prerokovaná v iných našich knihách, a tu nemáme miesta všetko rozoberať, odvolávame sa na tieto spisy, ako keby sme boli všetko zopakovali. V krátkosti sa však predsa zmienime o výklade. Vo všetkých výpovediach Peter ako verejná osoba predstavuje zhromaždenie všetkých apoštolov, ako vysvitá i z textu. Lebo Kristus sa nepýta len Petra, ale hovorí: „A vy za koho ma pokladáte?“ A čo tu hovorí v jednotnom počte „Dám ti kľúče kráľovstva nebeského“ a „čokoľvek zviažeš“, to na druhom mieste (Mat. 18,18) hovorí zase v množnom: „Čokoľvek zviažete“, atď. a u Jána (20,23): „Ktorýmkoľvek odpustíte hriechy, „atď. Tieto slová potvrdzujú, že všetkým apoštolom rovnako dal kľúče a že všetkých apoštolov rovnako poslal. K tomu treba pripojiť, že kľúče nepatria jednému určitému človekovi, ale cirkvi, ako potvrdzujú mnohé jasné a presvedčivé dôkazy. Lebo keď Kristus hovorí o

klúčoch u Matúša (18,19), dokladá: „Kde sa dvaja alebo traja zhromaždili v mojom mene“, atď. Teda kľúče dáva zásadne a bezprostredne cirkvi, a preto cirkev zásadne má právo povolania. Preto načim Petra v oných výpovediach chápať v tom zmysle, že zastupuje zhromaždenie všetkých apoštolov. Takže nepriznávajú nijakú prednosť, zvrchovanosť alebo nadvládu Petrovi.

A čo sa týka výpovede „Na tej skale vystavím si cirkev“, je isté, že cirkev nie je postavená na ľudskej autorite, ale na službe onoho vyznania, v ktorom Peter vyznal, že Ježiš je Kristus, Syn Boží. Preto jemu hovorí ako služobníkovi slova: „Na tej skale“, to je „na tej službe“. A ďalej: služba Novej zmluvy sa neviaže na miesta a osoby ako levitická, ale je rozsiata po celej zemi a je tam, kde Boh dáva svoje dary, apoštolov, prorokov, pastierov, učiteľov. A moc tejto služby nespočíva na autorite akejkoľvek osoby, ale na slove, ktoré dal Kristus. A tak nie na osobu ani na zvrchovanosť Petrovu vzťahujú mnohí svätí Otcovia výpoveď „Na tej skale“; napr. Origenes, Ambróz, Cyprián, Hilár, Beda. Takto hovorí Chryzostom: „Na tej skale, nie na Petrovi“ (Super hane petram, non super Petrum). Totiž nie na Petrovi — človekovi, ale na Petrovej viere vystavil si cirkev. Na ktorej viere? „Ty si Kristus, Syn Boha živého“. Hilár hovorí: „Petrovi vyjavil Otec, aby vyznal: „ty si Syn Boha živého“. Teda na tejto skale vyznania je vystavená cirkev. Táto viera je základom cirkvi“.

Ani z výpovedí (Ján 21,15n): „Pas moje ovečky“ a „Miluješ ma väčšmi ako títo?“ ešte nevyplýva, že by Petrovi bol dal nejakú zvláštnu nadriadenosť. Ved' mu prikazuje pásť, to znamená, učiť slovo, čiže spravovať cirkev slovom. A toto má Peter spoločne s ostatnými apoštolmi.

Iná výpoveď dokazuje ešte jasnejšie, že Kristus dal apoštolom len duchovnú moc, to je poverenie učiť evanjelium, zvestovať odpustenie hriechov, prisluhovať sviatosti, exkomunikovať bezbožných bez použitia telesného násilia. Ale nedal im moc meča právo ustanovovať, obsadzovať alebo prenášať svetské kráľovstvá. Kristus totiž hovorí (Mat.28,18n): „Choďte teda. . . učiac ich zachovávať všetko, čokoľvek som vám prikázal“. Ved' je známe, že Kristus nebol poslaný, aby mal v ruke meč, ani aby vládol nad svetským kráľovstvom, ako to sám povedal: „Moje kráľovstvo nie je z toho sveta“ (Ján 18,36). I Pavel hovorí (2. Kor. 1,24): „Nie že by sme panovali nad vašou vierou“. Podobne (2. Kor. 10,4): „Zbroje nášho boja nie sú telesné“, atď. Že Krista pri mučení korunovali trními, purpurovým šatom na posmech obrátili, znamenalo, že duchovné kráľovstvo bude v pohrdaní, to je, že po potlačení evanjelia pod zásterou cirkevnej moci zriadi sa iné, svetské kráľovstvo. Preto Ustanovenia, hlava „Omnes“, odsek 22 Bonifáca VIII. a tomuto podobné sú falošné a bezbožné, lebo tvrdia, že pápež je Božím právom svetských kráľovstiev. Toto učenie vnieslo do cirkvi strašnú tmú a neskôr aj veľký zmätok v Európe. Zanedbala sa totiž služba evanjelia. Vyhasla známosť viery a duchovného kráľovstva a myslelo sa, že kresťanskou spravodlivosťou je zovňajšia správa, ktorú ustanovil pápež. Potom pápeži začali uchvacovať svetskú moc, prenášať kráľovstvá; nespravodlivými exkomunikáciami a vojnami prenasledovali panovníkov temer všetkých národov v Európe, ale najviac nemeckých cisárov; jedných, aby dobyli italské mestá; druhých, aby dostali do svojej moci nemeckých biskupov a vyrvali cisárom ich schvaľovanie. Ba aj v Klementínu sa píše, že „keď sa uprázdni vladársky stolec, právoplatným nástupcom je pápež“. A tak pápež nielen začal panovať navzdory Kristovmu zákazu, ale ako tyran ešte sa aj povýšil nad všetkých kráľov. Nielen pre toto treba tento skutok odsudzovať, ale ešte viac treba to zatracovať, že skrývajúc sa za Kristovu autoritu prenáša kľúče kráľovstva Božieho na svetskú vládu a spásu viaže na tieto bezbožné a zločinecké domnienky, keď učí, že ľudia kvôli svojej spáse majú veriť, že pápežovi Božím právom náleží táto samovláda. Keďže tieto bludy zatemňujú vieru a Kristovo kráľovstvo, nemožno ich zamlčať. Následky totiž ukázali, že veľmi poškodili cirkev.

Načim doložiť aj tretí dôvod. I keby rímsky biskup mal prvenstvo a nadvládu Božím právom, netreba zachovávať poslušnosť pápežom, ktorí zastávajú bezbožné služby, modloslužbu a učenie, protiviac sa evanjeliu. Ba na takých pápežov a kráľovstvá treba vysloviť kliatbu. Pavel

jasne učí: „Keby vám anjel z neba zvestoval iné evanjelium miesto toho, ktoré sme vám my zvestovali, nech je prekliaty!" (Gal. 1,8)

A v Skutkoch: „Viac sluší poslúchať Boha ako ľudí!" (5,29). Ba aj cirkevné zákony zreteľne učia, že „kacírskeho pápeža netreba poslúchať". Levitický veľkňaz bol Božím právom najvyšším kňazom, avšak bezbožným kňazom sa napriek tomu nemusela zachovávať poslušnosť, ako napr. Jeremiáš a iní proroci nesúhlasili s veľkňazmi, apoštolovia nesúhlasili s Kaifášom a nemuseli ho poslúchať. Je známe, že rímski pápeži so svojimi prívržencami obraňujú bezbožné učenie a bezbožnú službu. Ba aj Antikristove znamenia sa úplne hodia na pápežovo kráľovstvo a jeho údy. Pavel totiž v liste Tesalonickým (2. Tes. 2,3n) opisuje Antikrista a nazýva ho „synom zatratenia, ktorý sa bude protiviť a povyšovať nado všetko, čo sa menuje Boh alebo je predmetom zbožného uctievania, takže sa posadí do chrámu Božieho a bude sa vydávať za Boha". Ide tu teda o niekoho, kto panuje v cirkvi a nie o pohanských kráľov. A toho nazýva Kristovým protivníkom, pretože vymýšľa učenie, protiviace sa evanjeliu, a bude si osobovať Božskú autoritu. Predovšetkým je známe, že pápež panuje v cirkvi a že pod zámienkou cirkevnej autority a služby zriadil si túto vládu. Skrýva sa totiž za slová „Dám ti kľúče". A ďalej, pápežovo učenie na mnohých miestach odporuje evanjeliu a pápež si prisvojuje trojnásobnú Božskú autoritu. Predovšetkým privlastnil si právo meniť Kristovo učenie a služby, ktoré Boh ustanovil a žiada, aby sa jeho učenie a služby pokladali za Božské. Potom si prisvojil nielen moc rozväzovať v tomto živote, ale aj právo na duše po tomto živote. A ďalej, pápež nedopustí, aby ho cirkev alebo ktokoľvek iný súdil a stavia svoju autoritu nad súd snemov a celej cirkvi. Toto však už znamená, že sa robí bohom, keď nedovoľuje, aby cirkev alebo ktokoľvek iný súdil. Konečne, tieto hrozné bludy a túto bezbožnosť bráni s nesmiernou ukrutnosťou a vraždí tých, čo s ním nesúhlasia.

Keďže je tak, všetci kresťania sa majú chrániť, aby neboli spoločníkmi pápežovho bezbožného učenia, rúhania sa a nespravodlivej ukrutnosti. Preto pápeža a jeho prívržencov majú opustiť a prekliať ako kráľovstvo Antikristovo, ako Kristus prikazuje: „Varujte sa falošných prorokov (Mat. 7,15). Pavel zasa káže vyhýbať sa bezbožným učiteľom a dať ich do kliatby (Gal. 1,8; Tit.3,10). A v 2. Kor. 6,14 hovorí: „Neťahajte cudzie jarmo s nevercami, lebo aké je spoločenstvo svetla s tmou?"

Ťažko padne rozchádzať sa s takou mienkou toľkých národov a dať sa menovať schizmatikmi. Avšak Boží príkaz prikazuje všetkým, aby neboli spoločníkmi a obrancami bezbožnosti a nespravodlivej ukrutnosti. Toto dostatočne ospravedľňuje naše svedomie. Veď bludy pápežovej ríše sú zrejmé. A celé Písmo sväté veľmi hlasno volá, že tie bludy sú démonickým a Antikristovým učením. Modloslužba je zjavná pri znesväcovaní omší, ktoré popri svojich iných chybách nehanebne sa zneužívajú ešte aj na najpodlejšie obchodovanie. Učenie o pokání pápež a jeho prívrženci načisto prevrátili. Učia totiž, že hriechy sa odpúšťajú pre záslužnosť našich skutkov. Pritom kážu pochybovať o tom, či sa dosiahne odpustenia. Nikde neučia, že sa hriechy odpúšťajú zdarma pre Krista a že touto vierou dosiahneme odpustenie hriechov. Takto zatemňujú Kristovu slávu, berú svedomiam bezpečnú útechu a ničia pravú službu Božiu, totiž cvičenie viery, bojujúcej so zúfalstvom.

Zatemnili učenie o hriechu a vymysleli náuku o vypočítavaní hriechov, ktorá plodí mnoho hriechov a zúfalstva. K tomu vymysleli zadosťučinenia a aj nimi zatemnili Kristovu milosť. Z toho povstali odpustky, ktoré sú čírym klamstvom, vymyslením pre zárobok. Ďalej, koľko zneužitia a akú modloslužbu splodilo vzývanie svätých? Koľká nemravnosť povstala z učenia o celibáte? Koľko tmy vylialo na evanjelium učenie o sľuboch? Tu vymysleli, že sľuby sú spravodlivosťou u Boha a zasluhujú odpustenie hriechov. Takto preniesli Kristove zásluhy na ľudské ustanovenia a úplne odstránili učenie o viere. Vymysleli, že najnehanebnejšie ustanovenia sú službou Božou a dokonalosťou a povýšili ich nad skutky v povolání, ktoré Boh žiada a ktoré On ustanovil. Ani tieto bludy nesmieme podceňovať, lebo urážajú Kristovu slávu, dušiam prinášajú záhubu, preto si ich nesmieme nevšimáť. Konečne, k týmto bludom pristupujú dva nesmierne hriechy. Prvý, že pápež bráni tieto bludy s nesmiernou ukrutnosťou a trestami. Druhý, že vytrhol súd z rúk cirkvi a

nedovoľuje, aby sa spory v cirkvi riadne rozsudzovali, ba že sa usiluje postaviť sa nad cirkevný snem a mať moc zrušiť ustanovenia cirkevných snemov, ako o tom bez hanby hovoria ich kánony. A príklady svedčia, že pápeži si počínali ešte omnoho nehanebnejšie. Pri 9. otázke 3. hlavy hovorí kánon: „Najvyššiu stolicu nikto nebude súdiť, lebo sudcu nebude súdiť ani cisár ani zhromaždenie kňazstva ani králi ani ľud". A tak pápež vykonáva dvojnásobnú tyraniu: svoje bludy bráni násilím a vraždami a zakazuje ich súdiť. A toto posledné škodí ako všetka zúrivosť. Lebo keď nieto spravodlivého cirkevného súdu, nemožno odstrániť bezbožné nauky a bezbožné služby a tak cez dlhé storočia hynie nespočetné množstvo duší.

Toľkých bludov a tyranstva pápežovej ríše mali by si teda ľudia povšimnúť a uvážiť čím prv, že treba odstrániť bludy a obnoviť pravé učenie pre Božiu slávu a na spasenie duší. Potom by mali ešte uvážiť, aký je to veľký zločin podporovať nespravodlivú ukrutnosť pri mordovaní svätých, krv ktorých Boh nepochybné pomstí.

Predovšetkým majú poprední údovia cirkvi, králi a kniežatá, poradiť cirkvi a sa postarať, ako odstrániť bludy a uzdraviť svedomia; veď Boh najmä panovníkov povzbudzuje: „Tak teraz, králi, zmúdrejte; dajte sa poučiť, vy zeme sudcovia" (Žalm 2,10). Prvou úlohou kráľov má teda byť dbať o rozšírenie Božej slávy. Bolo by najväčšou potupou, keby svoju vážnosť a moc použili na potvrdenia modloslužby a iných nespočetných zlorádov a na vraždenie svätých.

Ak by pápež zvolal cirkevný snem, ako by sa cirkvi dalo pomôcť, keď nepripustí nijaké rozhodnutie proti sebe a dovoľí hovoriť iba svojim prívržencom, ktorých si hroznými prisahami a kliatbami zaviazal brániť svoje tyranstvo a bezbožnosť, nevynímajúc ani slovo Božie? Keďže však rozhodnutia cirkevných snemov sú rozhodnutiami cirkvi, a nie pápežov, predovšetkým panovníci majú krotiť ľubovôľu pápežov a nedopustiť, aby táto cirkvi odňala moc súdiť a rozsudzovať podľa Božieho slova. A ako kresťania majú súdiť aj iné bludy pápežove, tak majú trestať pápeža, pretože prekáža pravej známosti a znemožňuje pravý súd cirkvi.

Slovom, aj keby rímsky biskup mal prvenstvo podľa Božieho práva, pretože zastáva bezbožné služby a učenia odporujúce evanjeliu, netreba ho poslúchať. Ba treba mu odporovať ako Antikristovi.

Pápežove bludy sú zjavné a nie malé. Známa je jeho ukrutnosť, ktorú pácha na zbožných. A isté je, že nám Pán Boh prikazuje chrániť sa modloslužby, bezbožného učenia a nespravodlivej ukrutnosti. Všetci zbožní majú teda dostatočné, presvedčivé a jasné dôvody neposlúchať pápeža. A tieto presvedčivé dôvody potešujú pobožných, keď ich pomlúvajú a obviňujú z pohoršenia, rozkolu a nesvornosti.

Kto však súhlasí s pápežom a bráni jeho učenie a službu, ten sa poškvŕňuje modloslužbou a rúhavými výmyslami, nesie zodpovednosť za krv zbožných, ktorých pápež prenasleduje, uráža Božiu slávu a znemožňuje spásu cirkvi, pretože potvrdzuje bludy a zneužívania pre všetky budúce pokolenia.

O moci a právomoci biskupov.

Vo Vierovyznaní a Obrane sme prečítali, čo treba povedať o cirkevnej moci. Že totiž evanjelium dáva mužom, postaveným na čelo cirkvi, poverenie učiť evanjelium, odpúšťať hriechy, prisluhovať sviatosti a okrem toho právomoc, čiže poverenie exkomunikovať tých, zločiny ktorých sú známe, ako aj dávať rozhrešenie tým, čo sa napravili. Podľa Vierovyznania je všetkým, i protivníkom, jasné, že táto moc je Božím právom spoločná všetkým, ktorí sú na čele cirkvi, či sa volajú pastiermi, či staršími a či biskupmi. Preto Jeroným vo svojich apoštolských listoch zreteľne učí, že všetci predstavení cirkvi sú aj biskupmi aj staršími a cituje z Títa: „Na to som ťa nechal v Kréte, aby si usporiadal, čo ešte nebolo a po mestách ustanovil starších" (1,5n). A potom dokladá ešte: „Biskup má byť bez úhony", „jednej manželky muž". Podobne Peter a Ján nazývajú sa staršími (1. Petra 5,1; 2.Jána 1). A potom dokladá Jeroným, že neskôr vyvolili jedného, ktorý bol ostatným postavený v čelo, a to sa stalo preto, aby sa zabránilo rozporom, aby nik netrhal cirkev,

ťahajúc ju na svoju stranu. Lebo i v Alexandrii, počnúc od evanjelistu Marka, až po biskupov Herakla a Dionýza, starší si vždy spomedzi seba vyvolili jedného a postavili na vyvýšené miesto; toho pomenovali biskupom, ako keď si vojsko ustanoví veliteľa. Aj diakoni si spomedzi seba vyvolili, koho uznali za najspôsobnejšieho a menovali ho arcidiakonom. Či biskup koná niečo, okrem ordinácie, čo by nevykonávali aj starší?

Jeroným teda učí, že len z ľudskej moci sú rozdiely v hodnosti medzi biskupmi a staršími, čiže pastiermi. To ukazuje sama vec, veď moc je jedna, ako som vyššie povedal. Jedna vec však spôsobila neskôr rozdiel medzi biskupmi a pastiermi, a to ordinácia. Rozhodlo sa totiž, aby jeden biskup ordinoval kazateľa vo viacerých cirkvách. Ale keďže rozdiel v hodnosti medzi biskupom a pastierom nie je podľa Božieho práva, je jasné, že podľa Božieho práva je platná aj taká ordinácia, ktorú vykonal pastier vo svojej cirkvi.

A tak, keď riadni biskupi sú nepriateľmi evanjelia alebo nechcú ordinovať, cirkvi si podržia svoje právo. Lebo kdekoľvek je cirkev, tam je aj právo zvestovať evanjelium. Preto je potrebné, aby si cirkev podržala právo povolávať, voliť a ordinovať svojich služobníkov.

A toto právo je dar, daný výlučne cirkvi, ktorý nijaká ľudská moc nemôže cirkvi ulúpiť, ako svedčí Pavel v liste Efezským: „Keď vstupoval na výsost'. . . dal ľuďom dary" (4, 8). A medzi dary, dané výlučne cirkvi, počíta kňazov, učiteľa a dodáva, že ich dal na spravovanie a budovanie Kristovho tela. Kde je treba pravá cirkev, tam musí byť aj právo voliť a ordinovať kňazov: ako v prípade nevyhnutnej potreby dá rozhrešenie aj laik a je služobníkom a pastierom tomu druhému. Augustín rozpráva príhodu o dvoch kresťanoch na lodi, z ktorých jeden pokrstil katechuména, a keď ho pokrstil, pokrstený dal tamtomu rozhrešenie. Sem patria aj Kristove výpovede, ktoré potvrdzujú, že kľúče sú dané cirkvi a nie len určitým osobám: „Kde sa dvaja alebo traja zhromaždili v mojom mene, tam som medzi nimi" (Mat. 18,20).

Konečne toto potvrdzuje aj Petrova výpoveď: „Vy ste kráľovským kňazstvom" (1. Petra 2,9). Tieto slová sa vzťahujú na pravú cirkev. Veď keď jedine ona má kňazstvo, iste má i právo voliť si a ordinovať kňazov. To isté potvrdzuje aj všeobecná obyčaj cirkvi. Lebo kedysi ľud si volieval pastierov a biskupov. Potom pristúpil biskup buď teže, buď susednej cirkvi, ktorý vyvoleného potvrdil skladaním rúk a ordinácia nebola ničím iným ako takýmto potvrdením. Neskoršie vznikli nové ceremónie, z nich niektoré opisuje Dionýz. Toto je však novší spisovateľ a k tomu vymyslený, nech je už ním ktokoľvek, ako aj spisy Klementove sú podvrhnuté. Najnovší k tomu ešte pridali: „Dám ti moc obetovať za živých i mŕtvych". Ale toto niet ani u Dionýza.

Z tohto všetkého je zrejmé, že si cirkev podržiava právo voliť a ordinovať kňazov. Preto, keď biskupi sú heterikmi alebo nechcú ordinovať, nútia cirkvi, aby si sami Božím právom ordinovali pastierov a kňazov. A bezbožnosť a tyranstvo biskupov spôsobuje roztržky a nesvornosť. Preto Pavel (Gal. 1,7n) za prekliatych prikazuje pokladať biskupov, ktorí učia a bránia bezbožné služby.

Hovorili sme o ordinácii, ktorá jediná podľa Jeronýma odlišovala biskupov od ostatných starších. A tak netreba sa hádať o ostatných povinnostiach biskupov. Netreba hovoriť o birmovke a o posviacaní zvonov, ktoré si podržali pre seba. Treba ešte povedať niečo o právomoci.

Je známe, že všeobecná právomoc vyobcovať z cirkvi zjavných zločincov, patrí všetkým pastierom. Ale oni si ju násilnícky prisvojili a zneužili na obchod. Veď sa ani nevie, že oficiáli, ako sa menujú, si počínali úplne bezohľadne a buď z lakomstva, buď z inej svojvôle prenasledovali ľudí a vyobcovali ich z cirkvi bez riadneho súdneho pokračovania. Aké to tyranstvo, že oficiáli po mestách majú moc svojvoľne bez riadneho súdu vyobcovať ľudí? A na čo všetko zneužívali túto moc! Totiž nie na trestanie opravdivých zločincov ale priestupky v pôstoch alebo pre znesväcovanie sviatkov a podobné hlúposti. Len cudzoložstvo ešte aj niekedy trestali; ale pre tento hriech často prenasledovali nevinných a počestných ľudí. A i keď je toto previnenie veľké, predsa však nikoho by nemali odsúdiť bez riadneho súdneho procesu. Keďže si biskupi násilnícky prisvojili túto právomoc a ju nehanebne zneužívajú, netreba ich poslúchať, treba túto právomoc

vrátiť zbožným pastierom a dbať, aby sa právoplatne vykonávala na napravovanie mravov a na Božiu slávu.

Ostáva ešte právomoc vo veciach, ktoré, ako hovoria, prislúchajú kánonickým právom pred cirkevný súd; sú to najmä manželské otázky. Túto právomoc majú teda biskupi ľudským právom ani nie tak oddávna, lebo z Justiniánovho kódexu a noviel vysvitá, že vtedy o manželských otázkach rozhodovala svetská vrchnosť. A svetské vrchnosti Božím právom sú nútené vykonávať tieto súde, ak ich biskupi zanedbávajú. Toto pripúšťajú aj kánony. Preto ani pre právomoc netreba poslúchať biskupov. A pretože utvorili aj niektoré nespravodlivé zákony o manželstve a ich užívajú pri svojom rozsudzovaní, treba zriadiť iné súde. Veď ustanovenia o duchovnej príbuznosti sú nespravodlivé. Nespravodlivé je aj ustanovenie zakazujúce manželstvo nevinnej stránke pri rozvode.

Nespravodlivý je aj zákon, ktorý schvaľuje vo všeobecnosti všetky tajné a skryté sobáše proti rodičovskému právu. Tiež nespravodlivý je zákon o celibáte kňazov. Sú ešte aj iné osídla pre svedomia v ich zákonoch, ktoré však nenačím tu všetky vypočítať.

Tu uvedené stačí, aby sa vedelo, že vo veciach manželských je veľa pápežských zákonov, a preto treba, aby svetská vrchnosť zriadila iné súde.

Keďže teda pápežovi verní biskupi ochraňujú bezbožné učenie a bezbožné služby a neordinujú zbožných učiteľov, ba pomáhajú pápežovi v jeho ukrutnosti a okrem toho ešte aj uchvátili pastierom právomoc a vykonávajú ju násilnícky, konečne, že v manželských otázkach sa radia mnohými nesprávnymi zákonmi, úplne stačí, aby ich cirkev neuznala za biskupov. Sami by však mali pamätať, že majetky dostali ako milodar na spracovanie cirkvi a na ich zveľadenie, ako hovorí pravidlo: „Dobrodenie je dané kvôli úradu“. Preto nemôžu užívať tieto milodary s dobrým svedomím. A pritom okrádajú cirkev, ktorá má majetky na to, aby mohla užiť kňazov, podporovať štúdiá, podporovať chudobných a zriaďovať súde, najmä manželské. Je totiž tak mnoho rozličných manželských sporov, že si vyžadujú osobitné súde a na ich zriadenie cirkvi potrebuje majetky. Peter predpovedal, že budú bezbožní biskupi, ktorí cirkevné almužny zneužijú na nádheru, zanedbávajú pritom službu. No tí, čo okrádajú cirkev, nech pamätajú, že Boh potresce ich zločiny.

Zoznam

doktorov a kňazov, ktorí podpísali
Augsburské vierovyznanie a Obranu atď. 1537

Na rozkaz najmilostivejších kniežat a stavov a miest, ktoré vyznávajú učenie evanjelia, znovu sme prečítali články Vierovyznania, predloženého cisárovi na Augsburskom sneme a z Božej milosti všetci kazatelia, ktorí boli prítomní na tomto Šmalkaldskom sneme, jednomyselne vyznávajú, že vo svojich cirkvách veria a učia podľa článkov Vierovyznania a Obrany. Vyznávajú tiež, že schvaľujú aj článok o prvenstve, moci a právomoci pápeža a o moci a právomoci biskupov, ktorý tu na konvente v Šmalkaldách predložili kniežatám. A tak podpisujú svoje mená.

Ja Ján Bugenhagen Pomoran D., podpisujem články Augsburského vyznania, Obranu a článok o pápežstve, v Šmalkaldoch prednesený kniežatám.

Aj ja, Urban Regius D., superintendent cirkvi vo vojvodstve luneburskom, podpisujem.

Mikuláš Amadorff Magdeburský, podpísal.

Juraj Spalatin Aldenburský, podpísal.

Alexander Osiander, podpisujem.

M. Vitus Diethrich Norimberský, podpísal.

Štefan Agricola, kazateľ kurský, vlastnou rukou podpísal.

Ján Draconites Marburský, podpísal.

Konrad Figenbotz, podpísal sa vo všetkom.

Martin Bucer.
Erhard Sehnepf, podpisujem.
Pavel Rhodius, kazateľ v Štetine.
Gerard Oemcken, služobník mindenskej cirkvi.
Brixius Nortbanus, kazateľ susatský.
Šimon Schneeweiss, farár v Crailsheime.
Opäť ja, Pomoran, podpisujem v mene majstra Jána Brenza, ako mi prikázal.
Filip Melanchton, podpísal vlastnou rukou.
Anton Corvinus, podpísal ako svojím menom, tak aj Adam z Fuldy, vlastnou rukou.
Ján Schlachinhauffen, podpísal vlastnou rukou.
Juraj Helt Forheimský.
Michal Caelius, kazateľ mansfeldský.
Peter Geltner, kazateľ cirkvi frankfurtskej.
Dionýz Melander, podpísal.
Pavel Fagius Argentínsky.
Vendelín Faber, farár v Sebuggu a Mansfelde.
Konrad Öttinger, kazateľ Ulricha, wirtenberského vojvodu.
Bonifác Wolfhart, služobník slova Augsburskej cirkvi.
Ján Acpinus, superintendent hamburský, podpísal vlastnou rukou. To isté robí Ján Amsterdamský Bremský.
Ján Fontanus, superintendent Dolného Hessenska, podpísal.
Fridrich Myconius za seba a Justusa Menia, podpísal.
Ambrozius Blauer.